

smo zakopani. Kot poveljnik imam lastno stanovanje: v skalo vsekano jamo, ki pa je prav imenitno opremljena! Le eno slabost ima in obenem napako: prenizka je! Dosti jih je, ki vedo, da nisem ravno majhen, in zaradi tega pride moja nad vse cenjena butica dostikrat v neprijeten položaj, da se seznanim bližje s tramovi strupa! Naše postojanke obdaja močvirje in morje, in tako smo zavarovani s granatami. Severno od nas se bližja slehrno noč. Po 10 napadov odbili naši vrli vojniki in se ne zmenijo dosti za granate in šrapnele! Ponoči pa opazujem tudi boj reflektorjev! Kaj se ne bojuje že vse v teh modernih vojnah! Kadar začne sovražni reflektor iskati naše postojanke, izkuša naš žaromet križati svetlobni trak in ga na ta način primora, da ugasne. To se zgodi čestokrat! Pred par dnevi smo dobili tudi odlikovanja iz bojev pri Sv. Martinu. Hrabrostno svetinjo I. reda je dobil Alojzij Bravničar, o katerem sem poročal, da je mrtev. Kot pa se je izkazalo, je bilo moje poročilo napačno, ker je ujet. Enako odlikovanje je dobil tudi učitelj Karel Bratuž. A ta že prej, ker je pri drugem bataljonu. Moja malenkost je dobila bronasto in moj hrvatski tovariš Ante Frlič srebrno II. razreda.

Ker me kliče služba na oddaljene straže, moram končati z nadejo, da bom mogel znancem, kadar se vrnem, natančneje poročati o vsem!

S tovariškim pozdravom!

Srečko Vilfan.
praporščak.

Vsem tu imenovanim junaškim tovarišem na odlikovanju iskreno čestitamo in vsem želimo tudi srečnega, zmagoslavnega povratka!

GOSPODARSKI POLOŽAJ PO VOJNI.

V dunajskem »Fremdenblattu« je državni poslanec Licht priobčil članek, v katerem izreka mnenje, da bo vojna tudi po sklenjenem miru v drugi obliki trajala še naprej, in sicer v obliki gospodarskega boja. Po Lichtovem mnenju bodo sovražne države nadaljevale politiko izstradanja naše monarhije in Nemčije. Britanski imperij se bo še tesneje združil, kakor je zdaj pritegnil nase Francijo in Italijo in bo delal centralnima državama največje ovire. Rusija bo, kolikor ji bo to uspeh vojne dopustil, zaprla svoje meje uvozu iz centralnih držav; Amerika bo uveljavila načelo »Ameriko Američanom«, Japonska pa bo zavladala v vzhodni Aziji in na Tihem oceanu.

DOPISOVANJE Z NAŠIMI VOJNIMI UJETNIKI.

Mnogoteri opazovanja kažejo, da ruska in srbska cenzura ne dostavlja vojnim ujetnikom namenjene korespondence, ki jim jo pošiljajo njih svojci, ampak da jo uničuje. Priporočila se zaradi tega, da se pošilja vojnim ujetnikom dopisnice, pisane kolikor mogoče kratko, jasno in razločno, ker se pri takih še najlažje pričakuje, da jih naslovljencem dostavijo. — Dopisnice, razglednice in pisma, ki so naslovljena na vojne ujetnike po raznih sovražnih deželah (Rusija, Srbija, Črna gora, Italija, Francija in Anglija) so, kakor je bilo že svoječasno objavljeno, poštnine prosta. Če kdo svojo dopisnico frankira, da bi zato sigurno prišla na svoj kraj, se moti. Važno pa je, da označimo vso korespondenco na

le narodno sovraštvu in politički oziri. V Gorici so bili izdali brošurico »Gorizia non fu mai slovena«, v kateri je bilo nagromadenih abotnih trditev, da je Gorica vedno italijanska. Namenjeno je bilo to nižjemu italijanskemu ljudstvu, ali tudi to ne verjame več takim traparijam, ker ve, da je ime mesta slovensko, ker kažejo imena raznih delov mesta svoj slovenski izvor: Travnik, Pristava, na Studencu, v Stračicah, Staragora, Baronovšče, Gorišček, Kostanjevica itd. V stari Gorici (poglejmo nekaj stoletij nazaj) so govorili slovensko in furlansko. Župnik goriški Nepokoj je opisal Gorico koncem 16. stoletja in pravi glede jezika, da v Gorici govori vse prebivalstvo slovensko in furlansko, gospoda govori tudi nemško. Omembe vredno je, da postavlja župnik Nepokoj slovenščino na prvo mesto. Tako je pač bilo: večina prebivalstva je bila slovenska in govorili so največ slovensko, potem furlansko, in končno je gospoda govorila tudi nemško. Tako je stalo dolgo časa; sredi minolega stoletja pa se je začela dvigati narodna zavest, ki je prešla tuintam v šovinizem, in nastali so bili časi narodnostne gonje, tlačenje in dviganje narodov. Dotok v mesto je ostal v glavnem, kar je naravno, vedno slovenski, ali

vojne ujetnike, kakor je predpisano. Napisati je treba zgoraj na naslovni strani besedilo: Prissonnier de guerre (vojni ujetnik), ker druga pisma (dopisnice, razglednice) v zgoraj omenjene sovražne dežele niso dovoljena in jih ne odpošiljajo.

IZ OSVOJENE POLJSKE.

Nemci so ustanovili v Lodzu nemško, v Bendzimu pa poljsko gimnazijo. — Zaprli so vse, na Poljskem se nahajajoče tobačne tvornice in uvedle tobačni monopol. — Na orientalskem seminarju v Berlinu so se pričeli poljski tečaji za uradnike, ki bodo poklicani k upravi na Poljskem. — Nemško vrhovno poveljništvo je izdalo naredbo, da sodi vse šolstvo v onem poljskem ozemlju, ki je zasedeno od nemških čet, pod upravo nemške civilne oblasti. V nemških in židovskih šolah je naučni jezik nemški, v poljskih poljski. Ruščina je v šolah prepovedana.

ZNANOST IN VOJNA.

Znani matematik in raziskovalec potresov, italijanski profesor Alfani, je dal armadnemu poveljstvu na razpolago aparat, s katerim se omogoča zrakoplovcem, da z bombami prav gotovo zadenejo smoter na katerega merijo. Ta profesor je bil izumil pred leti potresni aparat, ki pa so ga učenjaki zavrgli, ker se je izkazal za nepraktičnega. Tako bo najbrže tudi s to novo iznajdbo italijanskega profesorja Alfanija.

NEMCI NA RUSKEM.

Kadar je število kakega naroda tako naraslo, da doma ni več kruha za vse, se začne izseljevanje. Navadno se obrne izseljevanje na tisto stran, kjer je odpor najslabši. Nemci na svojem ozemlju že davno nimajo več dovolj prostora. Svoje čase so se najbolj selili v Ameriko, a zadnjih dvajset let so hodili proti zapadu, na Francosko, v Belgijo in na Angleško, poleg žensk največ je v gotovi stroki izučeni ljudje, rokodelci, učitelji, muzikanti, natakariji itd. Kmetiško prebivalstvo se je najraje selilo na vzhodno stran. Že v nekdanji poljski kraljevini je bilo naseljenih ne samo v mestih, nego tudi na graščinskih posestvih jako mnogo Nemcev. Poljski kralji in slahčiči so sami klicali Nemce v deželo, kakor so tako delali tudi češki kralji. Seveda se je veliko nemških naselencev potopilo v narodu, med katere so prišli, a mnogo jih je tudi ohranilo svojo narodnost. Zide na Poljskem in na Ruskem so prišli vsi iz Nemčije, iz katere so bili v časih srednjeveških verskih izgredov pregnani in ohranili so si skoz stoletja svoj posebni nemško-židovski jezik. Koloniziranje Nemcev na Ruskem je zlasti cvetelo v zadnjih petdesetih letih. Ruska vlada je to naseljevanje pospeševala in podpirala. Poleg kmetovalcev so prihajali na Rusko tudi obrtniki, trgovci ter industrijalci, tako da je bilo ob izbruhu vojne nemštvo na Ruskem že jako številno. Po zadnjem izkazu je bilo na Ruskem skoro pet milijonov Nemcev. Eni so bili nasledniki v starodavnih časih priseljenih kolonistov, tako v baltiških provincah in na Poljskem, drugi so se priselili šele v zadnjih 50. letih. Večinoma žive Nemci v mestih, a tudi kmetiških naselbin je mnogo. Nemci so svojim vasem dali

ta dotok se je izgubljal v italijanskem obilježju goriškega mesta. Ako si v onih časih stopil v kako italijansko gostilnico v Gorici, kjer so sedeli mladi razgreti Italijani, so bili navzoči: Mario Podgriviz, Felice Cocianig, Bruno Podbersig, Antonio Mosegic, Giovanni Planiscig, Giuseppe Pertovi, Angelo Plesnizer, Francesco Simzig, Ruggero Prinzig, Luigi Collenz itd. Ako je bila zraven kaka signorina, se je zvala Carmela Zwetresnig. Vsi so bili Italijani in še kako hudi! Klicali so se najraje po imenih, priimke so izgovarjali bolj pohlevno in se zraven sramovali, da je pristojen ta na Banjšice, drugi na Trnovo, tretji na Lokve itd. — Tako je bilo Italijanstvo v Gorici! Pravega čistega Italijanstva je bore malo, od tistih 12.000 izkazanih Italijanov je čistih Italijanov komaj 2000, pa nič več. Tako je bila Gorica Italijanska! To je resnica, ki je neizpodbitna. Bili pa so časi, v katerih so se marsikje izogibali resnice, jo tlačili in jo končno zavrgli. Ali resnica je vstala in pred očmi nam stoji in kaže Italijanstvo Gorice v pravi luči.

tudi nemška imena, imeli so do vojne nemške šole in nemške cerkve. Ne stanujejo pa samo v zapadnih provincah, na Poljskem, v Livlandiji, v Kurlandiji, v Estoniji, nego tudi v Besarabiji in v Ukrajini in do Kijeva, na Krimu in celo okrog Saratova.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIZ«.

Zbirška šolskih otrok v Ljubljanski okolici, in sicer: v St. Jurju 8 K 70 vin.; v Grosuplju 3 K 76 vin.; na Ježici 6 K; v Lipoglavu 2 K 80 vin.; v Mostah 15 K 21 vin.; v Zgornji Šiški 5 K; v Zalogu 2 K 10 vin.; v Sostrem 14 K 40 vin.; na Črnučah 6 K 50 vin.; v Javorju 8 K; v Črniem vrhu 2 K 10 vin.; zbirka šolskih otrok v okraju Črnomelj, in sicer: v Suhorju 5 K 9 vin.; v Podzemlju 4 K 16 vin.; v Stari Lipi 90 vin.; v Gribljah 2 K 91 vin.; v Starem trgu 1 K 20 vin.; v Planini 2 K; v Črnomlju 3 K 4 vin.; v Dragatušu 1 K; v Podzemlju 2 K 54 vin.; v Suhorju 2 K 7 vin.; v Dragatušu 1 K 4 vin.; v Metliki 9 K 84 vin.; v Črešnjevcu 1 K 32 vin.; v Suhorju 2 K 34 vin.; v Preloki 1 K 51 vin.; v Dragatušu 1 K 50 vin.; v Črešnjevcu 1 K 15 vin.; v Metliki 13 K 80 vin.; v Starem trgu 72 vin.; v Radencah 47 vin.; v Dragatušu 2 K 50 vin.; v Dobljčah 39 v.; v Čepelah 47 vin.; v Preloki 4 K 79 vin.; v Draščičih 4 K 42 vin.; v Dragatušu (za vdovski sirotinski zaklad) 1 K 50 vin.; nadučitelj Fran Potokar nabral med farani v Dragatušu (za oslepele vojake) 75 K 30 vin.; zbirka šolskih otrok v Zagorju 7 K 20 vin.; zbirka ljudske šole na Vrhniki (za poletno perilo) 201 K 20 vin. in 37 K 71 vin. = 238K 91 vin.; učenci pri Sv. Kunigundi na Pohorju nabrali 27 K 69 v.; učiteljica-voditeljica Lijana Kobalova na Drenovem griču pri Vrhniki (za oslepele vojake) 5 K; Fran Lavtižar, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Ljubljani, je poslal kranjski deželni blagajni 10 K v sklad za oslepele vojake; tovariš Konrad Barle, učitelj v Metliki, nabral za oslepele vojake 17 K; učiteljica Macarolova nabrala v družbi gospe Wolfove in gospoda dr. Rumerja v Sežani 360 K 68 vin.; zbirka šolskih otrok v Ljubljanski okolici v korist pomožnega sklada, in sicer: na Studencu 5 K 23 vin.; v Borovnici 12 K 41 vin.; v Škocjanu 5 K; v Lipoglavu 60 vin.; v Devici Mariji v Polju 12 K 40 vin.; v Mostah 15 K 23 vin.; v Zgornjih Pirničah 7 K 20 vin.; v Zalogu 3 K 28 vin.; v isti namen šolska mladina v Srednji vasi 18 K 20 v.; na Savi pri Jesenicah 43 K 10 vin.; tovariš E. Gangl v Idriji (za oslepele vojake) 10 K; učiteljica Tonica Kračmanova in Zinka Fabjanova v St. Lenartu pri Laškem trgu po 2 K = 4 K; skupaj 1025 K 67 vin.

V zadnji številki izkazanih 31.422 K 06 v. Danes izkazanih 1.025 K 67 v.

Doslej nabranih 32.447 K 73 v.

Prosimo nadaljnih obvestil, oziroma izpopolnil dosedanjih izkazov!

Spominjajte se naših vojnih invalidov!

Vojnim invalidom, ki se vračajo zopet domov, nismo dolžni samo največjega spoštovanja in občudovanja, temveč moramo skrbeti tudi za njih bodočnost in storiti vse, kar je v naši moči, da se jih uvede zopet v urejeno pridobitno življenje. Zaradi tega je ministristvo za notranje zadeve po vseh kronovinah ustanovilo »Deželno komisijo za oskrbo vračajočih se vojnih invalidov«. Mnogoteri in obsežna je naloga te komisije: Ortopedično specialno zdravljenje; preskrba umetnih udov; šolanje nosilcev protez; zagotovitev sprejema in zdravljenje v zdraviliščih, letoviščih in domovih za bolne na pljučih, končno posredovanje dela. Sestava deželne komisije iz zastopnikov političkega deželne oblasti, vojaške uprave, avtonomne deželne uprave, deželnega stolnega mesta, deželnega in gospejnega pomožnega društva »Rdečega križa«, zavodov za socialno zavarovanje, javnih in zasebnih korporacij, kakor tudi iz raznih drugih strokovnjakov daje najboljšo jamstvo za to, da se posreči to eminentno socialno-gospodarsko podjetje. Izvedba nalog, izročenih deželni komisiji, je pa združena z velikimi stroški. — Nameravani uspeh se more doseči le tedaj v polni meri, če se tudi tukaj postavi že tolikokrat izkazana požrtvovalnost posameznih prebivalcev v službo tega plemenitega dela. Vsi pleme-

nito misleči se torej naprošajo, da to že započeto akcijo po svojih močeh podpirajo. Vsako darilo, in naj se zdi še tako majhno, podpira delovanje deželne komisije in tvori dejanje hvaležnosti do naših hrabrih bojevnikov. Darila se sprejemajo: 1. pri ravnateljstvu pomožnih uradov vsake c. kr. deželne vlade; 2. pri vseh c. kr. okrajnih glavarstvih in 3. pri vseh časopisih.

Kaj je potrebno tudi v dobi vojne?

Češki listi pozivajo narod, naj tudi v vojnem času ne pozablja na narodne potrebe. K temu pripominja prav umestno tržaška »Edinost« sledeče: »To velja tudi in še posebno, za naš mali slovenski narod. Predvsem moramo imeti pred očmi, da v sedanji veliki borbi ne gre le za to, da ohranimo, kar imamo, ampak da si to tudi zagotovimo in utrdimo. Res je, da nas sedanja vojna obremenja z nepričakovano težo, ta obrača nase vso pozornost in zahteva zedinjenje vseh sil. Vendar bi grešili, ako bi zaradi tega popolnoma zanemarjali dolžnosti svojega zasebnega in narodnega življenja. Te dolžnosti je treba v interesu naše narodne bodočnosti brezpogojno izpolnovati tudi sredi te najgroznejše vseh vojn. Najnujnejša je sedaj zagotovitev nemotene obstanka narodnega organizma, velikega dela, ki si ga je narod ustvaril z neumornim delom desetletij. Preprečiti je treba, da se ne omajajo najgloblji temelji našega kulturnega razvoja. Samo ob sebi umevno, mora biti to skrb onih, ki so ostali doma. Kar so ustvarili rodovi pred nami, treba vsaj ohraniti. To velja posebno za našo obrambna društva, v prvi vrsti pa za našo šolsko Družbo sv. Cirila in Metoda z nje krajnimi organizacijami (podružnicami), zakaj hudo in težko bi bilo, ako bi morali po vojni iznova začeti! Zato proč z brezbriznostjo, ki nam žuga z uničenjem! Zavedajmo se, da istotako kakor država, tudi narod potrebuje od svojih pripadnikov ravno v vojnem času večje podpore in pomnožene požrtvovalnosti!«

Tovarišici Zinki Kenetovi v spomin.

In nebeški kralj je ob tako ogromnih žrtvah strašne vojne zmajal s svojo čestitljivo glavo ter odredil, da se zopet znatno pomnoži število nebeških devic, ki bi naj z lovorjevimi vencami ovenčale glave v boju padlih junakov. Da bo število devic popolno, pokliče nebeški oče tudi njo, ki je vedno s koprnečo dušo opazovala vojne dogodke, ter odkaže tudi njej to odlično mesto. In tako se je zgodilo, da nas je zapustila mila nam tovarišica Zinka Kenetova, učiteljica v Globokem pri Brežicah.

Lepa noč je bila takrat zunaj, čarobna pomladanska noč, in zvezdice so si namigavale druga drugi, a tam nekje daleč se je čulo ukanje in jasno se je razlilo po hladnem pomladanskem ozračju. Takrat so poltihu zašepetale njena ustna: »Oče!« Bil je menda to poslednji trenutek zavesti. Ustna so se ji zakrožila v rahel nasmeh; morda je sanjala, morda je še enkrat in zadnjikrat pred njo zaigralo življenje, ki se je je komaj dotaknilo. Rajski mir se je razlil po njenih skoro še otroških obraznih potezah. Tako lepo je umrla naša Zinka.

Globoki, srce pretresujoči vzdih sorodnikov so motili tišino, ki je zavladala po njeni sobi in ki tako mučno pada na dušo. Oče je hodil s težkimi koraki potrd do dna duše. Pogosto je stopil pred mrtvaški oder in z očesom ni mogel treniti od nje, ki mu je izmed vseh otrok bila najdražja.

Milo in otožno so zadoneli zvonovi pri podružnici Sv. Barbare, in vaščani so se potrti izpraševali, kako je mogoče, da je umrla ona, ki je začela jedva živeti. Vsi pa so bili edini v misli: »Škoda je je!« Njena prezgodnja smrt je vsepovsod zbudila odkritosrčno sočutje.

V šoli se je tisti čas sešel tukajšnji učiteljski zbor na izredno sejo, kjer je sklenil, da se izobesi črna zastava, ki jo je pokojnica šivala povodom smrti prestolonaslednika Franca Ferdinanda in njegove soproge. Pač ni slutila, da bodo že prihodnji vihrajoči pozdravi veljali njej. Sklenil je dalje, da poskrbi za pevski zbor ter da naprosi predsednika Brežiško-sevniškega učiteljskega društva za nagrobni govor in za izvršitev častnega in dostojnega pogreba ukrene vse potrebno. Izprevod se je vršil od šolskega splotja, kjer se je zbralo ljudstvo, ki je prišlo pokojnici izkazati zadnjo čast. Tova-